بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު

ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2021/HC-A/307
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: މުޙައްމަދު ޝާހިދު، [illegible] / ގއ.ވިލިނގިލި
- އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުދޭ ފަރާތް: [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: މަސައްކަތާއި ދުވަހާއި ޚިދުމަތުގެ ޙައްޤު ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
އިސްފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީމް
ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް

ނިމުނު ތާރީޚު: 20 ރަޖަބު 1445 / 31 ޖެނުއަރީ 2024

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

27 ޞަފަރު 1443

04 އޮކްޓޯބަރު 2021

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 1084/Cv-C/2019
- **ނިންމި ކޯޓު:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** މަސައްކަތާއި މުދަލާއި ޚިދުމަތުގެ އަގު ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލަ
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 11 މާރިޗު 2019
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 18 އޮގަސްޓު 2021

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

މުޙައްމަދު ޝަރީފް، ނާޒިމް / ގއ.ވިލިނގިލި

ވަކީލު: ޙުސައިން ފަހުމީ، ގަސްތާނަ / [illegible]

ވަކީލު: ޙުސައިން ފަރުހާދު، [illegible] / [illegible]

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތް

[illegible] ސަރވިސަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް

ވަކީލު: މުޙައްމަދު ސަލީމް، [illegible] / ހދ.ކުޅުދުއްފުށި

[illegible] - މަސައްކަތާއި މުދަލާއި ޚިދުމަތުގެ އަގު ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލަ- [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible]- 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު)ގެ 16،13،12،6 ވަނަ މާއްދާ، [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] (fraudulent misrepresentation) – [illegible] (duty to inform)-[illegible] (silence as misrepresentation)

އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ސަބަބުގެ ޚުލާސާ:

މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު:

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1084/Cv-C/2019 ދަޢުވާއާ އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، ސަޢުދީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ބުނެ ގއ. ވިލިނގިލި / ނާރިޖް، މުޙައްމަދު ޝާކިރު (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: A126193)ގެ ފަރާތުން އެ މަޙްކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުން ބަލައިގަނެ ދަޢުވާއެކެވެ.

މި ދަޢުވާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަކީ ހިޔާ ސަޕްލައިސް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު: C-358/2000) އެވެ.

މައްސަލައިގެ ކާރިސާގައި ވާޤިޢާ

2. ވަޠަން ޓްރޭޑިންގ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ހީ ސަޕްލައިސް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާ ދެމެދު ވިޔަފާރި ކުރަމުން އައި ހާލަތެކެވެ. މި ދެމެދު ކުރެވުނު ޢަޤުދުގެ ވިޔަފާރީގެ މުޢާމަލާތްތަކުން ވަޠަން ޓްރޭޑިންގ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ހިޔާ ސަޕްލައިސް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ދައްކަންޖެހޭ 15,756,924.59ރ (ފަނަރަ މިލިއަން ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސް ހަހާސް ނުވަސަތޭކަ ސައުވީސް ރުފިޔާ ފަންސާސް ނުވަ ލާރި) ދޭކަމަށް ހިޔާ ސަޕްލައިސް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ދަޢުވާކުރެއްވިއެވެ.

3. މި ދެފަރާތުގައި ކުރަމުން އައި ވިޔަފާރީގެ ތެރެއިން ހިޔާ ސަޕްލައިސް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ވަޠަން ޓްރޭޑިންގ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް އެކި ފަހަރު މަދުން ދަތުރުކުރެވިފައިވާ ތަކެތީގެ ފައިސާ ވަޠަން ޓްރޭޑިންގ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ދައްކާފައިނުވާތީ، މި ތަކެތީގެ ފައިސާއަށް ގޮތުން ހިނގަމުންދާ ގޮތުން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތް ކުރިމަތިލާ މުޢާމަލާތު ބާލައި ހިޔާ ސަޕްލައިސް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ކުރެއްވި ގޮތަށް ދީ އެއްބަސްވުމެއްގައި 21 އޮކްޓޫބަރު 2017 ގައި ސޮއިކުރިއެވެ.

4. އިސްތިއުނާފު [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1084/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް [illegible]

ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމިގޮތް

5. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1084/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ ނިންމަވާފައިވަނީ؛

"[illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް [illegible] 15,756,924.59ރ. (ފަނަރަ މިލިއަން ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސް ހަހާސް ނުވަސަތޭކަ ސައުވީސް ރުފިޔާ ފަންސާސް ނުވަ ލާރި) [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް [illegible]

[illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް [illegible]

މި ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] 15,756,924.59ރ. (ފަނަރަ މިލިއަން ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސް ހަހާސް ނުވަސަތޭކަ ސައުވީސް ރުފިޔާ ފަންސާސް ނުވަ ލާރި) [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް [illegible]

18 އޯގަސްޓް 2021 ގެ ތާރީޚުން ފެށިގެން ކޮންމެ މަހަކު އެ މަހަކަށް ޖުމްލަ ސިވިލް ކޯޓުން ދައުލަތުން ޑޮލަރު 10 (ދިހައެއް) މަސައްކަތުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ޤަރާރު ކޮށްދިނުމަށް ފަރާތުން ޖަވާބުދާރީ ކުރުވުމަށް ދިމާވާނެ އަސަރެއް،

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައިގަންނަވާ ފަރާތުން ދެކިލައްވާ ގޮތުގައި މުޙައްމަދު ހާރިސްގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައިވާ "ވައިޓް ސްޓަރ" އެވް ސީޓް ޓެލި (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު P-02 P2471B-01) ކާރުޖަރުގެ ސްޕެއަރޕާޓްސްގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރައްވާ، މި ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް އެއްވަރަށް ހިނގާފައިނުވަތަ، އޭގެފަހުން ޤަޟިއްޔާގެ ދަޢުވާ "ވައިޓް ސްޓަރ" އެވް ސީޓް ޓެލި ދެއްކުމަށް އަމުރުގެ ޙުކުމް ޖެހުމުން ސަރުކާރުން ކާރުޖަރުން ޚަރަދުގެ ބިލެއް ބިލްތައް ކޮށްދިނުމަށް އެދިވަޑައިގަތުމުން، ފަރާތުން ޖަވާބުދާރީ ކުރުވުމަށް ބިލުގެ އަގުގެ ޙުކުމް ތަޢާރުފުކުރުމަށް "ގެ ޤަރާރުއަށް ނިންމެވިއެވެ.

ށ. ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ޙުކުމުގެ ޚުލާޞާ

6. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1084/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ޙުކުމަކީ ގއ.ވިލިނގިލި / ހާރުބް، މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ފަރާތުން 01 (އެކެއް) ނަންބަރު ދަޢުވާކުރާ އެ ނަންބަރު ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ސަރަޙައްދުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ވެރިކަމުގައި ދެކެވިދާނެ ޙުކުމެއްކަމެވެ. އެ ގޮތުން ދަޢުވާކުރާ ނަންބަރު ބަޔާންކޮށްފައިވާ ނުކުތާތަކެވެ؛

6.1 އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައިވާ "ވައިޓް ސްޓަރ" އެވް ސީޓް ޓެލި (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު P-02 P2471B-01) ކާރުޖަރުގެ ސްޕެއަރޕާޓްސްގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވޭ ގޮތަށް، ފަރާތުން ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ބަދަލުކުރުމަށް ތަޢާރުފުކުރުމަށް ޙުކުމް ޖެހުމުން (އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތް) އާއި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތް ހުށަހެޅުމުން، 21 އޮކްޓޫބަރު 2017 ގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ "އެގްރީމެންޓް ފޯ ސަޕްލައި އެންޑް ޑެލިވަރީ އޮފް ސްޕެއަރ ޕާޓްސް" ގެ ދަށުން ފޯރުކުރާ އެއްބަސްވުމަކީ، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް ބަދަލު ދޭންޖެހޭ ފޯރުކުރުމުގެ އެއްބަސްވުމެއްކަމުން އެ އެއްބަސްވުމާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓް ޤާނޫނު) ގެ 6 ވަނަ މާއްދާއާއި އެ ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ކޮށްފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓަކުން އެއީ ބާޠިލު ކޮންޓްރެކްޓެއްކަމުގައި ބެލުމަށްކަމުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާތީ އެކަމުން ތަޢާރުފުކުރުމުގެ ޙައްޤު، އަދި އެކަމުން ތަޢާރުފުކުރުމުގެ ސަބަބު ބަޔާންކުރުމުގެ މައްސަލަ ނިންމާފައިވާތީ؛

ޝަރީޢަތުގައި ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

7. މި މައްސަލައިގައި، ހުށަހެޅި ދިފާޢުތަކާއި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތާއި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތަކަށް ސަމާލުކަން އަދީ ފާހަގަ ކުރުމުން ބެލިގެން ކަންކަން އެޕީލްގައި ހުރިކަމަށް އަހަރެމެން ދެކެން ކުރަމެވެ.

8. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ "ވައިޓް ސޯލަރ" އެމް ވީ ދޯނި[1] ކޮންޓްރެކްޓް ސޮލިއުޝަންސްގެ ގޮތުގައި ބޭއްވުމާއި ގުޅޭގޮތުން، ވަރަށް ޖެހޭނޭގެ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ހިއްސާ ސަޕްލައިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އާއި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް ހިފެހެއްޓުމުން، 21 އޮކްޓޫބަރު 2017 ގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ "އަނބުރާ ނުގެންދާ ޕަރސަނަލް ގެރެންޓީ އެއްބަސްވުން" މި ނަމުގައި ވަކިވާ އެއްބަސްވުމަކީ، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ރުހުމާ އޮޅުވާލައިގެން ވަކިވާ އެއްބަސްވުމެއް ކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން މި އެއްބަސްވުމަކީ، ކޮންޓްރެކްޓުތަކާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[2] 6 ވަނަ މާއްދާއާއި 12 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވާފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓެއްކަމުން އެއީ ބާޠިލު ކޮންޓްރެކްޓެއްކަމުގައި ބަލައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާއިރު އެކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރެއްވުމެއް ނެތި ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމަވާފައިވާކަމަށެވެ.

މި މައްސަލައިގައި ބެލެން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަންކަން

9. މި މައްސަލައިގައި ބެލެން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ނުކުތާއަކީ ދެފަރާތާ ދެމެދު ސޮއިކުރެވުނު އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކޮށްފައިވަނީ އެއް ފަރާތުން އަނެއް ފަރާތަށް ދޮގު މަޢުލޫމާތުދީގެން (misrepresentation) އާއި، އޮޅުވާލަ ކޮންޓްރެކްޓެއް ބާޠިލު ކޮންޓްރެކްޓެއްކަމުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާއިރު އެކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވައިގެން ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމަވާފައިވޭތޯއެވެ.

---

[1] (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު P2471B-01 02-P)

[2] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

10. ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ ބުނެފައިވާ ގޮތުގެމަތިން، އެކަކު އަނެކަކަށް ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއް، އެ ހުށަހެޅުން ރައްދުވި ފަރާތުން ގަބޫލުކުރުމުން ކޮންޓްރެކްޓެއް ހެދުނީކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[3] އަދި ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ[4] 6 ވަނަ މާއްދާގައި، އެވަނީ ހުށަހެޅުމަކީ، އޮފަރ ނުވަތަ ގޮތަކަށް ނުވަތަ އަދާކުރާ ގޮތަކަށް އެއް އެއްކޮށް ވެސް ނުވާނެކަމަށްވާއި، އެ ހުށަހެޅުން ވާނުވާނީ ޤާނޫނީ ގޮތުން ބަހައްޓުވޭ ބަލަނޑުވަލުފެނުމާއެ ހަމަތަކުގެ ނިޔަތުގައި ހުށަހެޅުމާއި ހުށަހެޅުމަށް ކަމާއި، ހުށަހެޅުމުގެ ކަމާއި ދަށް ދައްކަވާ އެއީ ހުށަހެޅުމެއް ކަމަށް ބެލެވޭނެ ނުވާނެކަމެވެ.

11. ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ، އިސްވެ މިދެންނެވުނު ޤާނޫނީ ހަމަތަކުގެ އަލީގައި، އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހަޅައިދޭ މިވާ މައްސަލާގެ ވާޤިޢާތަކަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލާގައި ފުރުޞަތު ސަޕްލައިސް ޕްރޮޖެކްޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ލިމިޓެޑްއާއި ވަކިން ބެންކިންގ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ލިމިޓެޑް އަދި މުޙައްމަދު ޝާހިދު ސަލީމާއި 21 އޮކްޓޯބަރު 2017 ތާރީޚުގައި އެއްބަސްވުމެއްވެފައިވާކަމާއި، މި އެއްބަސްވުމަކީ ވަކިން ބެންކިންގ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ލިމިޓެޑް ފުރުޞަތު ސަޕްލައިސް ޕްރޮޖެކްޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ލިމިޓެޑާ ކުރެވުނު އެއްބަސްވުމެއްގެ ދަށުން ޑިވެލޮޕްމަންޓް ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ޕްރޮޖެކްޓެއް ކަމާއި މި ދެ ކުންފުނިއާއި ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމަކާ ގުޅިގެން ކުރެވުނު އެއްބަސްވުމެއްގެ ބައެއް ކަމަށްވާތީ، މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން މުޙައްމަދު ޝާހިދު ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ "ވިލާ ސްޓޯރ" އެވެ ކިޔާ ފްލެޓް ކޮމާޝަލް ސްޕޭސްއެއްގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރަން މި އެއްބަސްވުމުގައި އެއްބަސްވެފައިވާ އެއްބަސްވުމަށް ބަލާލަން އެނގެއެވެ.

12. މިދެންނެވި އެއްބަސްވުމަކީ ބަދަލުގެ ޝަރުޠުތަކާއިގެން ވާ އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ސާބިތުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

---

[3] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު)ގެ 5 ވަނަ މާއްދާ

[4] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު)

ބަދުނިއްޔަތު އޮޅުވާލުން

13. ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެފައިވަނީ

ޖަބުރު ދެއްކުމެއްގެ، ނުވަތަ ބަދުނިއްޔަތު އޮޅުވާލުމެއްގެ، ނުވަތަ ނުހައްގު ގޮތުން ނުފޫޒުގެ ބޭނުންކުރުމުން، ވިޔަސް ނުވަތަ ބަދަލު ބަލައިގަތުމުގައިވާ ކޮންޓްރެކްޓެއް؛ އެ މީހެއްގެ ނުވަތަ އެ ބައެއްގެ އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައި ހެދިގެންވާ ކޮންޓްރެކްޓެއް ނޫނެވެ.

14. އަދި ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައި ނުހެދޭ ކޮންޓްރެކްޓް ޖަބުރު ނުވަތަ ބަދަލު ކޮންޓްރެކްޓުގައި ބައިވެރިވުމާއެކު، އެއީ ބާތިލު ކޮންޓްރެކްޓެއްކަމަށް ބަލައިގަނެވޭނެއެވެ.

15. ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާ ބަޔާންކޮށްދެނީ މަކަރުވެރި ގޮތަކަށް އޮޅުވާލާ އޮޅުވާލުން (fradulent misrepresentation) ކިޔައެވެ. ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ އިބާރާތުން، އެ މާއްދާ ބޭނުންކުރާ ހާލަތުގައި އަންނަނިވި ކަންކަން ސާބިތުކުރަންޖެހެއެވެ.

(1) ބަދުނިއްޔަތު ދޮގު ކަމެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް ދެއްކުން (a false reperesentation)

(2) އެ ބަދުނިއްޔަތު ދޮގު ނުވަތަ އެއްޗަކުން އެކަމެއް ހަދަނީ މިކަން އެނގިހުރެ ނުވަތަ ބޭއިޙުތިރާމުން އެ ދެއްކުމެއްވެސް މަކަރުވެރި ގޮތަކަށް ހުށަހެޅުން

(3) އަދި އެކަމުގެ ނުވަތަ އެއްގޮތުގެ މައްޗަށް އިތުބާރުކޮށްގެން ކޮންޓްރެކްޓުގެ އަނެއް ބައިވެރިޔާ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ބައިވެރިވުން.

16. ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަން ކޮންޓްރެކްޓުގެ ބައިވެރިއަކަށް ޝަރީޢަތުގައި ސާބިތުކޮށްދެވިއްޖެނަމަ، އެއްބަސްވުން ބާތިލުވާނީ މަކަރުވެރި ގޮތަކަށް ބަދުނިއްޔަތު ދޮގު އޮޅުވާލާ އޮޅުވާލުމެއްކަމުގެ މައްސަލައަކުން ކަނޑައެޅިދާނެއެވެ. އަދި ކޮންޓްރެކްޓް ބާތިލުކަމަށް ކަނޑައެޅިދާނެއެވެ.

ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެފައިވާ އޮޅުވާލުމާއި މި މައްސަލައިގައި ހިނގާފައިވާގޮތް

17. ހުށަހެޅިފައި މިވާ މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތާއި ޖުމްލަ ސަރުކާރަށް ޕްރޮޕަޓީ ޕިކަޕުގެ ދިޔައީ ނުދައްކާ ވުމުން އެއްބަސްވުން ބާތިލުކުރި ފަހުން ޖޫރިމަނާގެ ފައިސާ ދިޔަޖެހުން ހިއްސާ ސަރުކާރަށް

ހޯލްޑިންގްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއެކު ކުރަމުންދާ ބޮޑުގެ ވިޔަފާރިއަށް ގެރެންޓީ ދިނުމުގެ ގޮތުން މުޙައްމަދު ސާރިފު އާއި މި ދެ ކުންފުންޏާއެކު ވެޔަރިފާ އެއްބަސްވުމެއް ކަމަށެވެ. މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން މުޙައްމަދު ސާރިފުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ "ވައިޓް ސާރަ" އެވް ހިޔާ ކޯޓު ސެކިއުރިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި ބާއްވާފައިވެއެވެ. އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ދ. އެއްބަސްވުމުގައި ސޯއިޓަރު ބަޔާންކޮށްފައި ހުރެވުނު ކަމަށެވެ.

18. 21 އޮކްޓޯބަރު 2017 ގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ މި އެއްބަސްވުމަށް ބަލާއިރު، ދެބަސް ނުވާގޮތުން އަންނަނިވި ކަންތައްތަކެއް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

(1) މި އެއްބަސްވުމަކީ، ވަކަން ޓްރޭޑިންގ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި، ހިލްޓަން ސަޕްލައިސް ހޯލްޑިންގްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއެކު ކުރަމުންދާ ބޮޑުގެ ވިޔަފާރިއަށް ގެރެންޓީ ދިނުމުގެ ގޮތުން އިސްތިއުނާފު ހަދާ ކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް، މުޙައްމަދު ސާރިފު އާއި ހިލްޓަން ސަޕްލައިސް ހޯލްޑިންގްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި، މި 3 (ތިނެއް) ފަރާތްތަކުގެ ދެމެދު ހަސްތާގު ގެރެންޓީ އެއްބަސްވުމެކެވެ.

(2) މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ސެކިއުރިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި އިސްތިއުނާފު ދ. ފިރަންގި، ސާރިފު މުޙައްމަދު ސާރިފުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ ރ. ނަންބަރު 02-P P2471B-01 އެސަރު ބާއްވާފައިވާކަން.

(3) އެ އެއްބަސްވުމަކީ، ވަކަން ޓްރޭޑިންގ ހޯލްޑިންގްސް ލިމިޓެޑު، ހިލްޓަން ސަޕްލައިސް ހޯލްޑިންގްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއެކު ކުރަމުންދާ ވިޔަފާރިއެއްގައި ވަކަން ޓްރޭޑިންގ ހޯލްޑިންގްސް ލިމިޓެޑުގެ ބަދަލުގައި ހިލްޓަން ސަޕްލައިސް ހޯލްޑިންގްސް ލިމިޓެޑަށް ދަރަނިވެރިވާ ހިލްޓަން ސަޕްލައިސް ހޯލްޑިންގްސް ލިމިޓެޑަށް ދިނުމަށް ރިޓެއިން ކުރަމުން ދަރަނިކަން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ކަމަށް، ވަޒީފާ އެއްބަސްވުމަކަށް ބާއްވާ، ވަކަން ޓްރޭޑިންގ ހޯލްޑިންގްސް ލިމިޓެޑާއި، ހިލްޓަން ސަޕްލައިސް ހޯލްޑިންގްސް ލިމިޓެޑާ ދެމެދު ވަޒީފާ އެއްބަސްވުމުގައި ހަމައެކަނި، 15,756,924.59 (ފަނަރަ މިލިއަން ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސް ހަހާސް ނުވަސަތޭކަ ސައުވީސް ރުފިޔާ ފަންސާސް ނުވަލާރި)ގެ ވިޔަފާރި ކުންފުނިތަކުން ، އެ

ފައިސާ ދައްކާފައިނުވާއިރު، އެ ފައިސާގެ އަދަދު އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެއްބަސްވުމުގައި ހާމަކޮށްދީފައި ނުވުން.

19. ކަންމިހެން އޮތްއިރު، 21 ޑިސެމްބަރު 2017 ގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ އިސްވެ ބުނެވުނު އެއްބަސްވުމުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް ސޮއިކޮށްފައިވަނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަލާއިރު،

20. 21 ޑިސެމްބަރު 2017 ގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ [illegible]، ވަރަށް [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދަދު އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] ނުވެއެވެ.

21. މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ވާނެއެވެ.[5] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ވާނެއެވެ.

22. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[5] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/HC-A/213 ޤަޟިއްޔާ

ހިއުމަން ސަރވިސަސް ޕްރޮވައިޑަރސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއެކު ކުރަމުންދާ ތުރުގެ ވިޔަފާރިއަށް ގެއްލުން ދިނުމުގެ ގޮތުން ކަމަށްވާއިރު، ކޮށްޖެހުން ނަގާފައިވާ ލޯނުގެ ފައިސާ ދައްކަނުކުން އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުގެއަތުންވެސް އިޤްތިޞާދީގޮތުން އޮތުމަށް އުނިކަން ގެނެސްދެއެވެ. އެހެންކަމުން މިމައްސަލައިގައި ހާޒިރުކުރި އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުގެ މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް، އެފަރާތުން އެއް ޝާހިދު ހާޒިރުކުރުމަށް އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކުރި ނުކުރާކަން ފެނެއެވެ. އަދި އެފަރާތުން އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ނަގާފައިވާ ލޯނުގެ، އެފަރާތުން ކޮށްޖެހުން ނަގާފައިވާ ހިމެނޭ އަދަދު ބޭނުންކުރި، އަދި ތަނުގެ ކުރިޔަށްވާތީ އިތުރުން ފައިސާ ވިޔަފާރި ކުރިއަށް ނެގުމަށްފަހު ބޭނުންކުރި ބޭރުގެ އެކައުންޓް ހިއްސާ ވަކިން އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ސަރވިސްތަކުގެ އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުގެ ހިއްސާދާރުންނާއި ދިރާސާކުރެވޭ. އަދި މިގޮތުގެމަތިން، މި އެއްބަސްވުން ވަކިވެއްޖެ، ހިއުމަން ސަރވިސަސް ޕްރޮވައިޑަރސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ހިއްސާ ދަރަނި ޑިރެކްޓަރުންގެ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އަދި ޑިރެކްޓަރަށް ޝަރީޢަތުގެ ދަށުން ހިއުމަން ސަރވިސަސް ޕްރޮވައިޑަރސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ހިއްސާ ދަރަނި ޑިރެކްޓަރުންގެ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އެކުލަވާލެވިފައިވާ، މި އެއްބަސްވުން ވަކިކުރި ހަމަތަކުން، ދަރަނި ޑިރެކްޓަރުންގެ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ޝަރީޢަތުގެ އެއްވެސް ބައިވެރިވުމެއް ހިނގާފައި ނުވާކަން ހާމަވެގެން މައްސަލައިގެ ހުކުމް ކުރުމުގެ ކުރިން ބަލައިދެވިފައިވާ ސާބިތުވެއެވެ.

23. ކޮންމެހެން އުފެދުނުނަމަ، ދަޢުވާކުރަން މި ހުކުމްގައި ދަރަނިވެރިޔާ ބަލައިގަތުން ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުގެ އިތުރުންވެސް ހިއްސާދާރުން އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުގެ ޝަރުޠުތައް އަދާކުރުމަށް ކަމަށް ބަލާފައެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތާއި އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތް ދަރަނިވެރިޔާ މި އެއްބަސްވުމުގައި ހަމަ ބަޔާންކޮށްގެން އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުގެ ބަޔާންކޮށްފައި ކޮންމެހެން ހިނގާނެ ޤާނޫނީ ބާރެއްވެއެވެ.

24. އެހެންކަމުން، ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެގެންވާ އުސޫލުތަކުގެ މި ބަޔާނުގައި ހިމެނެއެވެ. އަދި ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން މިއީ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ ބާރުހިނގާކަމަކީ، އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ބަޔާންކޮށް އުޖޫރަދެއްކުމަށް އެކަށް ބަދަލުދިނުމަށްވާ އެއްބަސްވުމުގެތެރެއިން، މި

އެއްބަސްވުމަކީ ޑިސްޓްރިބިއުޓަރު ކަމާ ހަވާލު އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައި އުފައްދާފައިވާ އެއްބަސްވުމެއް ކަމުގައި ފެނުނީ ގޮތުން ކުރެވުން ނެތެވެ.

25. އެގްރީމެންޓް ކޮންޓްރެކްޓްކުރުމުގެ ފާރަމުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، 21 އޮކްޓޫބަރު 2017 ގައި ސޮއިކުރެވުނު އެއްބަސްވުމަކީ ޚާއްޞަ އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ދަންނަވައެވެ.

ދިރާސާކުރެވުނު ނުކުތާ:

26. ޓެކްނިކަލް ކޮންޓްރެކް އެގްރީމެންޓް ހުށަހެޅުމުން، 21 އޮކްޓޫބަރު 2017 ގައި ސޮއިކުރެވުނު އެއްބަސްވުމަކީ ޚާއްޞަ އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ދެއްކުމަށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1084/Cv-C/2019 ދަޢުވާއާ ބިނާކޮށްފައިވާ މުއްދަތުގައި ބެލިގޮތް މިއަދުވަނީ ސާބިތުވެފައިވާ ދަޢުވާގައި ކޮންޓްރެކްޓަރުކުންފުނީގެ 'ވަރކް ސްކޯޕް" އޭގެ ބައި ހުރި (ކޮންޓްރެކްޓް ނަންބަރު P2471B-01 02-P) ކޮންޓްރެކްޓުގެ ސަބްކޮންޓްރެކްޓަރެއްގެ ގޮތުގައި ބައިވެރިވެ، ޑިސްޓްރިބިއުޓަރު ކުންފުނިވެފައި މިވާ ފަރާތްތަކުގެ ގޮތުގައި އެއްބަސްވުން ހަމަ ކަމަށް ބަލައިގަނެވޭ، ކުންފުނީގެ ފަރާތްތަކުގެ ލިޔުމުން "ވަރކް ސްކޯޕް" އެއް ބައި ހުރި ވިޔަފާރިކުރުމަށް އެއްގޮތަށް ބަލާއިރު ހަމައެކަނި ސަބްކޮންޓްރެކްޓަރެއް ގޮތުގައި ބެލިކަމަށް ތިބޭގޮތަށް ކަނޑައަޅައި ސިވިލް ކޯޓުން ކޮށްފައިވާ ހުކުމް ބާތިލުކުރުމަށްއެދޭކަމަށް ދަންނަވައެވެ.

ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކުރި ބަޔާން؛

27. މި ޑިސްޓްރިބިއުޓަރު ބިޒްނަސްކުރުމާ ނުހަމަޖެހުމެއް، މިލްކުވެރިކަމުގައި ހިމެނޭ "އަސާސީ ޙައްޤުތައް ފުރިހަމަކޮށްދިނުމާ ގުޅުންހުރި އެއްބަސްވުން"[6] އެވެ. ޖަވާބުގައި ޑިސްޓްރިބިއުޓަރަކީ ވިޔަފާރި އެއްބަސްވުމެއް ކަމަށް ބުނެ ދަށު ކޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާތީ، އެކަމަށް ބިނާކޮށް ދިރާސާކުރުމުގައި ސަރުކާރުން ސަލާމަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ދަށުގައި ބަލާފައިވާނެއެވެ.[7]

---

[6] އެއްބަސްވުމުގެ ނަންބަރު: CON-2017/57

[7] ޑިސްޓްރިބިއުޓަރި ނުކުތާ

28. މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދަށު ކޯޓުން [illegible] [illegible] (މީގެ ފަހުން "އިސްލާމިކް ބޭންކް" ނުވަތަ "[illegible]") ގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ޖަވާބުގައި[8] [illegible] [illegible] މައްސަލައިގައި [illegible] 15,756,924.59 (ފަނަރަ މިލިއަން ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސް ހަހާސް ނުވަސަތޭކަ ސައުވީސް ރުފިޔާ ފަންސާސް ނުވަލާރި)އާ ގުޅިގެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][9] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވާނެ ކަމަށެވެ.[10] އަދި [illegible] [illegible] 21 އޮކްޓޫބަރު 2017 ގައި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (މީގެ ފަހުން "[illegible]") ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (މީގެ ފަހުން [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށާއި،[11] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ.[12] އަދި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible][13] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][14] [illegible].

29. ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ބަލާއިރު، ދައުލަތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible] ދަށު ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަލާފައެވެ. އެއީ؛

---

[8] [illegible] – [illegible]

[9] ([illegible] P2471B-01 02-P

[10] [illegible] – [illegible] 7.1

[11] [illegible] – [illegible] 7.2

[12] [illegible] – [illegible] 7.5

[13] [illegible] – [illegible] 11.1

[14] [illegible] – [illegible] 11.2

29.1. އެއްބަސްވުމުގެ ތަޢުރީފުގައި އެއީ އިސްތިޢުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތާއި [illegible] [illegible] ދެމެދު ކުރަމުންދާ ތެރޭގެ ވިޔަފާރިއަށް ގެނެސްދީ ދިނުމަށް ވެވޭ އެއްބަސްވުމެއް ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] ކުރިންވެސް ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،[15]

29.2. [illegible] އެއްބަސްވުމާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][16]

29.3. [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި އިސްތިޢުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތާއި [illegible] [illegible] ކުރަމުންދާ ވިޔަފާރިއަށް [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][17] [illegible].

30. އެހެންނަމަވެސް، [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމަކީ [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

31. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]**[18] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[15] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 10S4/Cv-C/2019 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ބ)

[16] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 10S4/Cv-C/2019 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ބ)

[17] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 10S4/Cv-C/2019 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ބ)

[18] ނަންބަރު 2020/SC-A/100

ޙައްޤު ކަށަވަރުކުރެވޭނީ އެ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތަށް ހާމަކަމާއެކު ޝަރީޢަތެއް ކުރެވިގެން ކަމަށާއި، ޝަރީޢަތަކީ ފަރިޤުންގެ [illegible] ހުށަހަޅާ ދަޢުވާއެއްގައި [illegible] ހުށަހަޅާ [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމުންކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އިންސާފުވެރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔާންކުރުންކަމުގައި، އަދި މިއީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތެއް ކުރުމުގެ ޙައްޤު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

32. އެހެންކަމުން މިމައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފެނެއެވެ.

[illegible] [illegible]

33. [illegible] ޤާނޫނުގެ[19] 12 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] 13 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible].

34. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[19] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

35. ސުވާލަކީ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގައި ބާޠިލް [illegible] [illegible]. މިސުވާލުގެ ޖަވާބު ލިބޭނީ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާއިންނެވެ. އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

> **ބާޠިލް [illegible] 16- ކޮންޓްރެކްޓުގައި [illegible]، ނުވަތަ [illegible]**
> **[illegible]، ނުވަތަ [illegible]**
> **[illegible] ނުވަތަ [illegible]، [illegible] ނުވަތަ އެ [illegible]**
> **[illegible] ކޮންޓްރެކްޓުގައި [illegible]، އެއި ބާޠިލް [illegible]**
> **[illegible].**

36. މި މާއްދާ މާނަކޮށްދެމުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **[illegible] ([illegible]) [illegible] ވ. [illegible] [illegible] [illegible]**[20] ގެ މައްސަލާގައި، [illegible] ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، ބާޠިލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ (1) "ކޮންޓްރެކްޓުގައި [illegible]، ނުވަތަ އެ [illegible] [illegible]، ބާޠިލް [illegible]، ނުވަތަ [illegible] އެއި [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible]. އަދި (2) އެ [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ އެ [illegible] [illegible] [illegible] ކޮންޓްރެކްޓުގައި [illegible]."[21]

37. ހުސްނުއްސުޢޫދުގެ "[illegible] ކޮންޓްރެކްޓް [illegible]"[22] [illegible] ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] ބާޠިލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބާޠިލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[23]

---

[20] 2020/SC-A/69

[21] 2020/SC-A/69 ފަގުރާ 31

[22] ހުސްނުއްސުޢޫދު (2016). ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible]. ސ115

[23] [illegible]

38. [illegible] (express) [illegible] (implied) [illegible]

39. [illegible] (duty to inform) [illegible].[24]

40. [illegible] (implied) [illegible][25] [illegible][26] (UBERRIMAE FIDEI) [illegible]

---

[24] Lau Hee Teah v Hargill Engineering Sdn Bhd 1980 1 MLJ 145

[25] [illegible]

[26] In certain contracts (contracts of marine, fire, and life insurance, contracts for the sale of land, for family settlements, and for the allotment of shares in companies) in which one of the parties is presumed to have means of knowledge not accessible to the other, that party is bound to treat the other with *uberrima fidei*, and tell him every thing which may be supposed to affect his judgment.

41. މި މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާތަކަށް ބަލާއިރު، ހާމަކުރުމުގެ ބޭންކާއި އެންމެން ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ބުނި ނަމަވެސް އެޖެންޓާ އުފުލިގެން އަންނަ ގޮތުގެ ސާބިތެއް ނުވެއެވެ. ވަކިން މުއައްސަސާއާ ގެރެންޓީ ދިނުމުގެ އެއްބަސްވުމުގައި މި ހުށަހަޅުއްވާ ބޭންކާ އޮޅި ފެށިގެ ކަމުގައި ބަދަލުކުރާނަމަ އަލުން ބަލައިގަތުމަކީ ޤާނޫނީ ގޮތުން ފަރާތަކުން ގެރެންޓީގެ އެއް ކަމެއް ބާލާ ނުވާނެ، މިއިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅުއްވި ފަރާތުން ގެރެންޓީ ދޭންޖެހޭ ޒިންމާ ހިސާބުކުރަން ފެށޭނީ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަވުމުންނެވެ.

42. މި ގެރެންޓީ އެއްބަސްވުމަށް ބަލާއިރު، މިއީ ގެރެންޓީ ދިނުމުގެ އެއްބަސްވުމެކެވެ. މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ބޭންކުން އަދާކޮށްދީފައިވާ ޤަރުޟު ގެރެންޓީކޮށްފައެވެ. މިހެންކަމުން ހުށަހެޅުއްވާ ބޭންކާއި އެކުގައި ބަލާއިރު، މިހާރުގެ ކޮންޑިޝަނަލް ގެރެންޓީއެއް ގޮތުގައި ބެލެވޭ ގޮތަށް ކަމަށް ދެން މިންވަރު ބުނެދިނުމުގެ ބޭންކު ގެރެންޓީ ހުށަހެޅުއްވި ފަރާތުން ގަބޫލުކުރާ ނަމަ، މި މައްސަލައިގެ ހުކުމް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ ޤާނޫނަށް ފެތޭ ނިންމުމެކެވެ. މިގޮތުން ބޭނުން ކުރަނީ ލިބިދޭ ހައްޤުތަކުގައި ސާބިތުވާ ނުވަތަ ސަލާމަތް ގަރާރު ގޮތް / ގެރެންޓީ ކުރި ފަރާތުގެ މަސްލަހަތު ބޭނުންކޮށް ދަރަނިވެރި ފަރާތުން ބޭންކާއި ހަމައަށް ކަމަށް، މިއީ ގެރެންޓީ ދޭފަރާތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދަރަނީގެ ބާކީ ބަދަލުކުރުމުން ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅައިފައެވެ.[27]

ނިންމުން ފާހަގަކުރުން:

43. މި މައްސަލައިގައި ދަރަނި ގެރެންޓީ ކުރި ފަރާތުގެ ބަދަލު ދޫކުރާ ބަދަލު ބޭނުންކުރާ ފަރާތަކުން ބަލާއިރު، އަދަދު ބައެއް ބަލައިގަތުން ފަރާތުން، ފަރާތުން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ގޮތުން ފަހުން ކަނޑައަޅާ ފެނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މަހުގައި ބޭނުން ބަލައިގަތުމާއި އެކު ހޯދުން މިމައްސަލައިގައި ގެރެންޓީ ބަދަލު އިތުރު މުއްދަތުގެ ސަލާމަތް ވުމަށް ގެރެންޓީ ދިނުމުގެ އެއްބަސްވުމުގެ ބަދަލު ދޫކުރި ދައުރަށް އަދި މިދަރަނިއާ ގުޅޭ ބެލުމަށް ބަދަލު ކުރުމަށް ހިމެނޭ ބަލާފައެވެ ސާބިތުކުރުމަށް ޤާނޫނީ ގޮތުން ގެރެންޓީ ދޭ ފަރާތް ހުރުމުން، ސަބަބު ދަރަނީގެ

---

[27] Imperial Bank of India v. Avanasi Chettiar(1838) 4 M. & W. 519: 150 E.R. 1534 A.R Krishnaswami Aiyar and another versus The Travancore National Bank, Ltd, represented by Messrs. J.V. Pirrie and C.Gill, Provincial offiical Liquidators and another MLJ 424 1 (1940)

ނިންމުމުގައި ކޮންޓްރެކްޓް ވާދަކޮށް ދަޢުވާގައި ހިމެނޭ މުޢާމަލާތްތަކަށް ވެސް އެއްބަސްވުން ތަޠުބީޤުކުރެވޭނެ ކަމަށް ނިންމި ނިންމުމަށް މިއިސްތިއުނާފުގައި ޢަރުޟުކޮށްފައިނުވާތީ، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1084/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމަށް ބަދަލެއް ގެނައުމަށް ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި މިމައްސަލަ ނިންމަން ފެނުނެވެ.

ފަނޑިޔާރު [illegible] ރައުޔު:

44. ފަނޑިޔާރު [illegible] ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން

45. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުގެ ޤަވާޢިދު[28] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހަޅާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުން ނިންމާތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ.[29] މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ސަބަބަކާ [illegible] [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[30] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[31]

---

[28] [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

[29] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[30] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

[31] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ސަބަބުތަކަށް އެފަދައިން ހުރުމާއެކު، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައި މިވާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1084/Cv-C/2019 ގަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ގއ.ވިލިނގިލި / ހާރޖް، މުޙައްމަދު ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، އެ ގަޟިއްޔާގެ ނިންމުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭކަމަށް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް މިމައްސަލަ ބެލި ހައިކޯޓުގެ ބެންޗުގައި ތިބި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި ޙުކުމް ކުރީމެވެ.

މިގަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުން:

ފަނޑިޔާރު އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރު

އިސްފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީމް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް